

RETÒRICA LLATINA (5 cr)

Ferran Grau Codina <Ferran.Grau@uv.es>

La metodologia del curs és eminentment pràctica i la major part dels continguts seran vistos a classe a partir de la lectura i comentaris de textos llatins. A més, s'aplicarà a d'altres textos una anàlisi retòrica. L'objectiu del curs és, per tant, el domini de la terminologia retòrica i la seua aplicació i importància per a l'anàlisi i comprensió de la literatura llatina.

Avaluació: consistirà en un examen amb preguntes teòriques i un text, com els estudiats a classe, que s'haurà de traduir i comentar. A més, l'alumne haurà de llegir l'*orator* de Ciceró. També podrà realitzar-se un treball voluntari que podrà pujar la nota de l'examen. Igualment, l'assistència i participació a classe serà valorada positivament.

TEMARI:

1. Introducció: configuració històrica de la retòrica.
2. La *inventio*. Els gèneres del discurs. Les *quaestiones*. Els "estats" de la causa. Els afectes. Les parts del discurs: *exordium*, *narratio*, *confirmatio*, *refutatio*, *epilogus*. Els *topoi*. El *decorum*.
3. La *dispositio*. L'ordre de les parts. L'ordre de l'argumentació. *Ordo naturalis*, *ordo artificialis*.
4. L'*elocutio*. L'ornat. Trops i figures. Figures de dicció i de pensament. La *compositio*. Les teories dels estils.
5. *Memoria i pronuntiatio*.
6. Els *progymnasmata* o exercicis preparatoris.
7. Importància, repercussió i aplicació de la retòrica en la actualitat.

FONTS DE LA RETÒRICA LLATINA

Rhetorica ad Herennium

CICERO, *De inventione, de oratore, partitiones oratoriae, Brutus, orator, de optimo genere oratorum, paradoxa stoicorum, Topica*.

QVINTILIANO, *Institutio oratoria*.

Rhetores Latini Minores

MANUALS DE RETÒRICA

LAUSBERG, H. *Manual de retórica literaria*. 3 vol. Madrid: Gredos, 1966.

- LÓPEZ EIRE, A. *Retórica clásica y teoría literaria moderna*. Madrid: Arco, 1997.
- MAYORAL, J. A. *Figuras retóricas*, Madrid: Síntesis, 1994.
- MELERO, A. –LÓPEZ, A. –SIMÓN, C. *Lecciones de retórica y métrica*. Valencia: Lindes, 1981.
- MORTARA GARAVELLI, B. *Manual de retórica*, Madrid: Cátedra, 1991.

BIBLIOGRAFÍA COMPLEMENTÀRIA:

- ALBERTE GONZÁLEZ, A. *Cicerón ante la retórica*. Valladolid: Univ. de Valladolid, 1987.
- "Implantación y evolución de la retórica latina" en Morocho, G. (ed.), *Estudios de drama y retórica en Grecia y Roma*. León: Univ., 1987, pp. 253-264.
- ARDUINI, S. "Fra antico e moderno. Retorica come teoria generale del discorso", *QUCC* 42/3 (1992) 93-111.
- BALDWIN, Ch. S. *Ancient Rhetoric and Poetic*. New York: Macmillan, 1924.
- BARILLI, R. *La retórica*. Milano: Mondadori, 1983.
- BARTHES, R. *La retorica antica*. (Trad. it.) Milano: Bompiani, 1972.
- BROWN, R. H. *Society as Text: Essays on Rhetoric, Reason, and Reality*. Chicago: Univ. Press, 1987.
- BURKE, K. *A Rhetoric of Motives*. Berkeley, CA: University of California Press, 1969.
- CALBOLI MONTEFUSCO, L. *La dottrina degli status nella retorica greca e romana*. Hildesheim: Olms, 1986.
- CLARK, D. L. *Rhetoric in Greco-Roman Education*, London, New York: Columbia Univ. Press, 1957
- CORBETT'S, P. J. *Classical Rhetoric for the Modern Student*. Oxford: Univ. Press, 1965.
- CHAPARRO, C. "Una parte del programa educativo del Humanismo: los ejercicios elementales de composición literaria". *Actas del simposio internacional: IV centenario de la publicación de la Minerva del Brocense: 1587-1987 (Cáceres-Brozás, mayo 1987)*. Cáceres: Institución Cultural el Brocense, 1989, pp. 119-128.
- DESBORDES, F. *La rhétorique antique. L'art de persuader*. Paris: Hachette, 1996.
- DIETZ MOSS, J. (ed.) *Rhetoric and Praxis. The Contribution of Classical Rhetoric to Practical Reasoning*. Washington, D. C.: The Catholic University of America Press, 1986.
- Encyclopedia of Rhetoric and Composition: Communication from Ancient Times to the Information Age*. Garland Pub., 1996.
- ERNESTI, J. CHR. G. *Lexicon Technologiae Latinorum Rhetoricae*. Lipsiae, 1797 (= Hildesheim: Olms, 1983).
- FENOCCHIO, G. (ed.) *Le ragioni della retorica*. Modena: Mucchi editori, 1986.
- FINOCCHIARO, M. A. *Galileo and the Art of Reasoning. Rhetorical Foundations of Logic and Scientific Method*. Dordrecht: Reidel, 1980.
- FISKE, G. C. & GRANT, M. A. "Cicero's 'De Oratore' and Horace's 'Ars Poetica'", *University of Wisconsin Studies in Language and Literature* 27 (1929).

- HARRINGTON, E. W. *Rhetoric and the Scientific Method of Inquiry: A Study of Invention*. University of Colorado Studies in Language and Literature, I (Boulder, Co.: 1948).
- HOWELL, W. S. *Poetics, Rhetoric, and Logic*. Ithaca, N. Y., 1975.
- KENNEDY, G. A. *The Art of Rhetoric in the Roman World*, Princeton: University Press, 1972.
Classical Rhetoric and Its Christian and Secular Tradition from Ancient to Modern Times, London, 1980, esp. cap. 10.
Greek Rhetoric under Christian Emperors, Princeton: University Press, 1983
- KUSTAS, G. L. *Studies in Byzantine Rhetoric*. (Tsalónica, 1973).
- LANHAM, R. A. *The Motives of Eloquence. Literary Rhetoric in the Renaissance*. New Haven & London, Yale University Press, 1976.
- LEEMAN, A. D. "The Variety of Classical Rhetoric", in B. Vickers (ed.), *Rhetoric Revalued*, pp. 41-45.
- LÓPEZ EIRE, A. *Actualidad de la retórica*. Salamanca: Hespérides, 1995.
- MAROUZEAU, J. *Traité de stylistique latine*. Paris: Les Belles Lettres, 1970⁵ (1^a ed. 1935).
- MARTIN, J. *Antike Rhetorik. Technik und Methode*. München, 1974.
- MARTÍNEZ GÁZQUEZ, J. "Elocuencia y retórica en Roma a fines del s. I", *Helmantica* 29 (1978) 77-90.
- MAYORAL, J. A. *Figuras retóricas*, Madrid: Síntesis, 1994.
- MURPHY, J. J. (ed.), *A Synoptic History of Classical Rhetoric*. Davis, CA: Hermagoras Press, 1983.
- NADEAU, R. "Classical Systems of Stases in Greek: Hermagoras to Hermogenes", *Greek, Roman and Byzantine Studies* 2 (1959) 51-71.
- NASH, W. *Rhetoric: The Wit of Persuasion*. Oxford: Blackwell, 1992.
- OTTMERS, C. *Rhetorik*. Stuttgart-Weimar: Metzler, 1996.
- PERELMAN, CH. & OLBRECHTS-TYTECA, L. *Tratado de la argumentación. La nueva retórica*. Trad. esp. J. Sevilla Muñoz. Madrid: Gredos, 1989.
- RUIZ MONTERO, C. *Hermógenes. Sobre las formas de estilo*. (Introd., trad. y notas) Madrid: Gredos, 1993.
- RUSELL, D. A. – WITERBOTTOM, M. (eds.), *Classical Literary Criticism*. Oxford: Univ. Press, 1989².
- STRILLER, F. *De Stoicorum studiis rhetoricis*. Breslau, 1886.
- TOULMIN, S. E. *The Uses of Argument*. Cambridge: Univ. Press, 1958.
- TRIMPI, W. "The Quality of Fiction: The Rhetorical Transmission of Literary Theory", *Traditio* 30 (1974) 1-118.
- UEDING, G. *Einführung in die Rhetorik. Geschichte, Technik, Methode*. Stuttgart: Metzler, 1986.
- VANELLA, G. *Aspetti e significato della retorica latina*. Bari, 1971.